

Sygn. akt I ACa 1739/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 marca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Józef Wąsik (spr.)
Sędziowie:	SSA Grzegorz Krężolek SSA Barbara Baran
Protokolant:	sekr.sądowy Katarzyna Rogowska

po rozpoznaniu w dniu 22 marca 2016 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa Banku (...) w K.

przeciwko Gminie B.

o zapłatę

na skutek apelacji strony powodowej

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach

z dnia 5 października 2015 r. sygn. akt VII GC 99/15

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od strony powodowej na rzecz strony pozwanej kwotę 2700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.**

SSA Barbara Baran SSA Józef Wąsik SSA Grzegorz Krężolek

Sygn. akt I ACa 1739/15

UZASADNIENIE

Powód Bank Spółdzielczy w K. domagał się zasądzenia od pozwanej **Gminy B.** kwoty 128.888,51 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu i kosztami procesu. W uzasadnieniu powyższego żądania powód wskazał, że na mocy umowy cesji wierzytelności z dnia 30.07.2014r. zawartej z E. H. nabył przysługującą jej, wynikającą z umowy zawartej 29.07.2014r. z pozwaną, wierzytelność przysługującą z tytułu dowozu uczniów w roku szkolnym 2014/2015. O przelewie pozwana zostawała zawiadomiona w dniu 30.07.2014r. Od miesiąca listopada 2014r. środki objęte przelewem na rzecz Banku, stanowiące należności za dowóz uczniów w listopadzie i

grudniu 2014r. oraz styczniu 2015r. pozwana Gmina zaczęła przekazywać komornikowi sądowemu, z tytułu zajęcia wierzytelności przysługującej podmiotowi trzeciemu wobec E. H..

Zdaniem powoda w świetle art. 509 kc podmiotem wyłącznie uprawnionym do odbioru świadczenia stał się cesjonariusz. W przedmiotowej sprawie nie będzie miał zastosowania art. 512 kc albowiem dłużnik został zawiadomiony o przelewie. Spełnienie przez niego świadczenia na rzecz komornika egzekwującego dług cedenta jest bezskuteczne wobec cesjonariusza, a zatem pozwana Gmina jest zobowiązana do spełniania świadczenia z umowy o dowóz uczniów na rzecz powoda.

Pozwana Gmina wniosła o oddalenie powództwa. Podniosła, że na podstawie art. 900 kpc doszło do zajęcia przez komorników sądowych przy Sądach Rejonowych w W. i W. wierzytelności przysługujących podmiotowi trzeciemu wobec E. H.. Z tego tytułu pozwana przekazała komornikom, w listopadzie 2014r. kwotę 5.539,10 zł, w grudniu 2014r. kwotę 67.854,92 zł i w styczniu 2015r. kwotę 55.494,49 zł stanowiącą wynagrodzenie E. H. w wykonaniu umowy z 29.07.2014r. na dowóz uczniów. Zdaniem pozwanej Gminy w świetle art. 885 kpc i art. 902 kpc dokonane zajęcie było skuteczne wobec powoda albowiem wymagalność nabytej przez niego wierzytelności powstała po zajęciu.

Sąd Okręgowy w Kielcach wyrokiem z dnia 5.10.2015r oddalił powództwo

W dniu 29.07.2014r. jednostka Gminy B. - Zespół(...)Przedszkoli i Szkół w B. zawarł z E. H. umowę nr (...) której przedmiotem był dowóz uczniów do jednostek oświatowych prowadzonych przez Gminę B. w roku szkolnym 2014/2015. Wykonywanie usług miało się rozpocząć 1.09.2014r., a zakończyć 26.06.2015r. Wynagrodzenie miało być płatne w okresach miesięcznych na podstawie faktur częściowych za dowozy zrealizowane w danym miesiącu. Wysokość wynagrodzenia brutto została określona na kwotę 829.489,87 zł.

W dniu 30.07.2014r. powód zawarł z E. H. umowę przelewu wierzytelności nr (...) w celu zabezpieczenia wierzytelności Banku z tytułu zawartych przez Bank (...) umów kredytowych. Mocą umowy przelewu cedent przelał na cesjonariusza przysługującą mu w stosunku do Gminy B. - Zespół (...)Przedszkoli i Szkół w B., wierzytelność wynikającą z umowy nr (...) z 29.07.2014r. na dowóz uczniów do wysokości zadłużenia z tytułu zaciągniętych kredytów, wynoszącego kwotę 879.550,02 zł.

W dniu 30.07.2014r. pozwana otrzymała od cedenta zawiadomienie o przelewie. Za zrealizowany przez E. H. dowóz uczniów objęty fakturą, której termin zapłaty przypadał na listopad 2014r. pozwana Gmina, zapłatę na rzecz powoda pomniejszyła o należność w kwocie 5.539,10 zł. Powyższa kwota została przekazana przez pozwaną komornikowi sądowemu przy Sądzie Rejonowym w W. w następstwie dokonanego przez organ egzekucyjny w dniu 31.10.2014r. zajęcia wierzytelności przysługującej E. H. wobec Gminy B. z tytułu realizacji umowy z 29.07.2014r. na dowóz uczniów.

W dniu 15.12.2014r. komornik sądowy przy Sądzie Rejonowym w W. dokonał zajęcia wierzytelności E. H. wobec Gminy B. z tytułu wynagrodzenia za dowóz uczniów. W miesiącu grudniu 2014r. pozwana Gmina w wyniku zajęcia przekazała komornikowi należność z powyższego tytułu w kwocie 67.854,92 zł, zaś w styczniu 2015r. w kwocie 34.059,68 zł. W styczniu 2015r. na poczet zajęcia wierzytelności pieniężnej z dnia 27.01.2015r. na podstawie tytułów wykonawczych wystawionych przez Naczelnika Urzędu Skarbowego w B. i Urząd Miejski w P., pozwana Gmina przekazała organowi egzekucyjnemu kwotę 21.434,81 zł stanowiącą pozostałą część wynagrodzenia należnego E. H. za usługi dowozu uczniów.

Nie jest kwestionowany przez pozwaną Gminę fakt zawarcia przez powoda ważnej umowy przelewu przenoszącej na Bank, jako cesjonariusza, wierzytelność przysługującą E. H. - cedentowi wobec Gminy B. tytułem wynagrodzenia za usługi dowozu uczniów. Wykonanie dowozów miało się rozpocząć w dniu 1.09.2014r. a zakończyć w dniu 26.06.2015r. Wynagrodzenie miało być płatne w okresach miesięcznych po zrealizowaniu usługi na podstawie faktur wystawionych przez E. H. do 7 dnia następnego miesiąca.

Zdaniem Sądu Okręgowego przedmiotem przelewu była wierzytelność przyszła, nie istniejąca w chwili przelewu. Wierzytelność o zapłatę wynagrodzenia za świadczone usługi dowozu powstała dopiero w momencie wykonania

usługi, a nie w chwili zawarcia umowy. Oznacza to, że przelew wywarł skutek dopiero z chwilą powstania wierzytelności. Bezsprzeczne jest, że do listopada 2014r. pozwana Gmina przekazywała powodowi należności z tytułu wynagrodzenia za zrealizowane przez E. H. usługi jako uprawnionemu. Powód nie kwestionuje z kolei, że w miesiącu listopadzie i grudniu 2014r. oraz styczniu 2015r. pozwana Gmina w wyniku dokonanych przez komorników sądowych przy Sądach Rejonowych w W. i W. oraz Naczelnika Urzędu Skarbowego w B. zajęć wierzytelności przysługującej E. H. wobec Gminy B. z umowy nr (...) z dnia 29.07.2014r., przekazała organom egzekucyjnym kwotę 128.888,51 zł.

Z pism pozwanej skierowanych do powoda wynika, że zajęcie wierzytelności miało miejsce w dniach 31.10.2014r., 15.12.2014r. i 27.01.2015r. a zatem po zawarciu umowy cesji. W świetle art. 900 § 1 kpc zajęcie wierzytelności jest dokonane z chwilą doręczenia wezwania dłużnikowi zajętej wierzytelności. Wynikającym z art. 896 § 1 pkt 2 kpc obowiązkiem dłużnika zajętej wierzytelności jest złożenie świadczenia komornikowi i wiążący się z tym zakaz uiszczenia świadczenia dłużnikowi. Z chwilą dokonania zajęcia poddłużnik staje się uczestnikiem postępowania egzekucyjnego. Przepis art. 902 kpc stanowi, że do skutków zajęcia wierzytelności stosuje się odpowiednio art. 885, 887 i 888, a do skutków niezastosowania się do wezwań komornika oraz obowiązków wynikających z zajęcia art. 886.

Zgodnie z art. 885 kpc zajęcie ma ten skutek, że w stosunku do wierzyciela egzekwującego nieważne są rozporządzenia wynagrodzeniem przekraczające część wolną od zajęcia, dokonane po jego zajęciu, a także przed zajęciem, jeżeli wymagalność wynagrodzenia następuje po zajęciu.

Do sytuacji w której usługi dowozu miały być świadczone w określonym przedziale czasowym, a płatność za nie miała następować po wykonaniu usług w okresach miesięcznych, znajdzie zastosowanie art. 900 § 2 kpc stanowiący, że zajęcie sum pieniężnych periodycznie obejmuje także wypłaty przyszłe.

W przedmiotowej sprawie umowa przelewu wierzytelności została zawarta w dniu 30.07.2014r. i dotyczyła wierzytelności przyszłych, na dzień jej zawarcia jeszcze nie istniejących. Wierzytelność E. H. wobec pozwanej Gminy powstała dopiero w momencie wykonania przez nią usługi dowozu uczniów, czyli w okresie od 1.09.2014r. do dnia zakończenia wykonywania usługi. Wbrew twierdzeniom pozwanej nie jest to zatem sytuacja, w której przedmiotem przelewu była wierzytelność istniejąca ale jeszcze niewymagalna, a jej wymagalność nastąpiła po zajęciu.

Niezależnie od powyższego Sąd zwrócił uwagę, że Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 24.10.2007r., IV CSK 210/07, OSNC 2008/12/145 opowiedział się przeciwko stosowaniu art. 885 in fine kpc na podstawie art. 902 kpc do zawartych przed zajęciem umów przelewu wierzytelności o czynsz najmu i innych świadczeń okresowych w zakresie obejmującym roszczenia dotyczące okresów po zajęciu Sąd Najwyższy miał tu na uwadze treść art. 902 kpc o odpowiednim stosowaniu do zajęcia wierzytelności art. 885 kpc, który odnosi się do niezbywalnego wynagrodzenia za pracę oraz skutki umowy przelewu wierzytelności wynikające z art. 509 i 510 kc.

Skutki zajęcia wierzytelności w postępowaniu egzekucyjnym w stosunku do dłużnika egzekwowanego i dłużnika zajętej wierzytelności określa art. 896 § 1 kpc. Zajęcie wierzytelności jest dokonane z chwilą doręczenia dłużnikowi zajętej wierzytelności wezwania przez komornika. Stosownie do art. 767 § 2 kpc dłużnikowi zajętej wierzytelności przysługuje skarga na czynność komornika polegającą na zajęciu jeżeli zajęcie to nastąpiło niezgodnie z przepisami o postępowaniu egzekucyjnym. Osobie trzeciej, nie będącej stroną postępowania egzekucyjnego, z mocy art. 841 kpc służy powództwo interwencyjne. Przepis ten stanowi, że osoba trzecia może w drodze powództwa żądać zwolnienia zajętego przedmiotu od egzekucji, jeżeli skierowanie do niego egzekucji narusza jej prawa. Ochronie przewidzianej tym przepisem podlegają nie tylko rzeczy ale prawa podmiotowe i wierzytelności. Chodzi tu z reguły o sytuację w której egzekucja została skierowana do przedmiotu stanowiącego wierzytelność osoby trzeciej. Stroną pozwaną jest wierzyciel oraz dłużnik jeżeli zaprzecza prawu powoda. Termin do wytoczenia powództwa jest miesięczny licząc od dnia dowiedzenia się przez osobę trzecią o naruszeniu jej prawa. W świetle art. 509 i 510 kc umowa przelewu jest skuteczna w stosunkach pomiędzy cedentem a cesjonariuszem oraz wobec osób trzecich, w tym wobec dłużnika. aki skutek wywoływała umowa przelewu zawarta przez powoda i E. H. w momencie powstania wierzytelności o wynagrodzenie z umowy o świadczenie usług dowozu uczniów. W chwili jej powstania wierzytelność ta przysługiwała powodowi jako cesjonariuszowi, a wierzyciele cedenta czyli E. H. nie mogli skierować do tej wierzytelności egzekucji.

Wierzyciele cedenta mogliby podważyć skuteczność umowy przelewu w drodze skargi pauliańskiej. Z pisma powoda z dnia 27.11.2014r. wynika, że już przed tym dniem Bank miał informacje o skierowaniu egzekucji komorniczej prowadzonej przeciwko E. H. do wierzytelności nabytej przez Bank umową przelewu z dnia 30.07.2014r.

Z możliwości wytoczenia powództwa z art. 841 kpc także w kolejnych miesiącach czyli grudniu 2014r. i styczniu 2015r. powód nie skorzystał. Przepis art. 842 kpc uprawniał także powoda do wytoczenia powództwa o zwolnienie zajętego przedmiotu od egzekucji administracyjnej, w przypadku odmowy administracyjnego organu egzekucyjnego żądania wyłączenia przedmiotu spod egzekucji.

W sytuacji niewniesienia przez powoda powództwa o zwolnienie zajętej wierzytelności, nabytej w drodze umowy cesji, od egzekucji sądowej i administracyjnej oraz jej wyegzekwowanie od dłużnika na rzecz wierzycieli cedenta w postępowaniu egzekucyjnym, powodowi nie służy roszczenie przeciwko dłużnikowi o jej zapłatę. Z tych motywów Sąd Okręgowy powództwo oddalił.

O kosztach procesu obejmujących wynagrodzenie pełnomocnika procesowego pozwanego stosownie do wyniku sporu orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3, 99 kpc w zw. z art. 108 § 1 kpc.

Apelację od tego wyroku wniósł powód, zarzucając:

1/ obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, wyrażającą się w nieuzasadnionym zastosowaniu przez Sąd I instancji, w okolicznościach przedmiotowej sprawy, art. 841 kpc oraz art. 842 kpc i przyjęciu, że nieskorzystanie przez cesjonariusza z uprawnienia do wytoczenia powództw określonych tymi przepisami i przeciwko wskazanym w nich podmiotom, pozbawia tegoż cesjonariusza możliwości skutecznego wniesienia powództwa o świadczenie (zapłatę) przeciwko dłużnikowi przelanej wierzytelności i w konsekwencji jest przesłanką unicestwiającą roszczenie dochodzone pozwem w niniejszej sprawie;

2/ naruszenie przepisów prawa materialnego, a to:

- art. 509, 510 i 512 kc poprzez ich niezastosowanie pomimo, że stan faktyczny ustalony w sprawie jednoznacznie wskazuje na konieczność ich zastosowania; Zarzucając powyższe, wniósł o zmianę Wyroku Sądu I instancji i zasądzenie dochodzonej kwoty zgodnie z żądaniem pozwu i zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych, ewentualnie uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia co do kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny, po rozpoznaniu apelacji nie znalazł podstaw prawnych do zmiany zaskarżonego wyroku.

Sąd I Instancji poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne, które Sąd Apelacyjny przyjmuje za swoje, oraz trafnie zastosował przepisy prawa procesowego i materialnego.

Na wstępie wskazać należy, że sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji (art. 378 §1 k.p.c.) na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym (art.382 k.p.c.) z tym zastrzeżeniem, że przed sądem pierwszej instancji powinny być przedstawione wyczerpująco kwestie sporne, zgłoszone fakty i dowody, a prezentacja materiału dowodowego przed sądem drugiej instancji ma miejsce wyjątkowo (art. 381 k.p.c.).

Zgodnie z uchwałą składu 7 sędziów (III CZP 49/07, OSNC 2008, nr 6, poz.55), której nadano moc zasady prawnej, sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiążą go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego. Te jednak powinny być podniesione w apelacji wniesionej w ustawowym terminie, a nie w późniejszym piśmie procesowym. Z kolei prawidłowe zastosowanie prawa materialnego jest uzależnione od poczynienia prawidłowych ustaleń w zakresie stanu faktycznego sprawy.

Apelacja nie kwestionuje dokonanych ustaleń faktycznych, zatem one były podstawą orzekania przez Sąd Apelacyjny. Należy zatem przypomnieć najistotniejsze fakty i ich chronologię.

Dnia 30.07.2014r powód nabył od E. H. tzw. wierzytelności przyszłe, czyli wierzytelności nieistniejące w chwili zawarcia umowy cesji, ani tym bardziej nie wymagalne. Tego samego dnia pozwana Gmina została zawiadomiona o cesji i przekazywała pozwanemu Bankowi wynagrodzenie za świadczone przez E. H. usługi przewozowe za następne miesiące.

Oczywistym jest, że wierzytelność o zapłatę za przewozy dzieci za dany miesiąc powstawała po upływie ostatniego dnia miesiąca za który świadczone były usługi i wystawienia przez E. H. faktury (takie były obowiązki E. H., a obowiązkiem Gminy była zapłata faktur).

Komornik egzekwujący dług od E. H. zajął jej wierzytelności kolejno 31.10.2014, 15.12.2014r i 27.2015r za te miesiące, które to wierzytelności powstawały w następnych kolejnych miesiącach.

Widać zatem, że zajęcia następowały przed powstaniem wierzytelności za dany miesiąc i przed skutkiem cesji w stosunku danej wierzytelności. Skutek wierzytelności (przejście wierzytelności z cedenta na cesjonariusza) nie może bowiem nastąpić wcześniej niż moment powstania danej wierzytelności. Momentu powstania danej wierzytelności nie należy mylić z chwilą jej wymagalności, czyli możliwością żądania spełnienia świadczenia, np. wierzytelność o zapłatę czynszu z zawartej umowy najmu powstaje z chwilą zawarcia umowy, ale jej wymagalność zależy od upływu kolejnych okresów za który ustalono czynsz, o ile nie umówiono się inaczej. Inna sytuacja występuje w niniejszej sprawie, w której powód nabył wierzytelność przyszłą, czyli nieistniejącą w chwili zawarcia umowy cesji tzw. ekspektatywę. Powstanie bowiem wierzytelności o zapłatę za przewozy w danym miesiącu było uzależnione od tego czy E. H. faktycznie te usługi wykona. Natomiast czynsz z najmu należy się zgodnie z umową za czas jej obowiązywania, nawet gdyby najemca z rzeczy nie korzystał.

W takim stanie faktycznym w sprawie znajduje odpowiednie zastosowanie art. 896 § 1 pkt 2 kpc z uwagi na odesłanie z art. 902 kpc. Przepis art. 902 kpc stanowi, że do skutków zajęcia wierzytelności stosuje się odpowiednio art. 885, 887 i 888 kpc, a do skutków niezastosowania się do wezwań komornika oraz obowiązków wynikających z zajęcia art. 886 kpc.

Zgodnie z art. 885 kpc zajęcie ma ten skutek, że w stosunku do wierzyciela egzekwującego nieważne są rozporządzenia wynagrodzeniem przekraczające część wolną od zajęcia, dokonane po jego zajęciu, a także przed zajęciem, jeżeli wymagalność wynagrodzenia następuje po zajęciu. Należy też pamiętać o treści art. 900 § 2 kpc zgodnie z którym zajęcie sum pieniężnych okresowo obejmuje także wypłaty przyszłe.

Zatem z chwilą zajęcia wierzytelności dłużnik (Gmina B.) nie mogła należnego świadczenia przekazać aktualnemu wierzycielowi (Bankowi), ale miała obowiązek złożenia go komornikowi. Pozwana Gmina działała zatem zgodnie z prawem. Przekazując świadczenie komornikowi zwolniła się z obowiązku zapłaty gdyż jej dług w stosunku do Banku jako cesjonariusza wygasł.

Powyższe argumenty są wystarczające do uznania bezzasadności powództwa.

Dalsze uwagi Sądu należy ocenić jako dodatkowe argumenty przemawiające za brakiem podstaw prawnych powództwa. Sąd wskazał jedynie na możliwość wytoczenia przez powoda jako wierzyciela danej wierzytelności (nie mylić z wierzycielem egzekwującym) powództwa przeciwegzekucyjnego. Nie oznacza to, że powód miał taki obowiązek. Z uwagi na opisany stan faktyczny powództwo takie (art. 841, 842 kpc) z pewnością zostałyby oddalone.

Z omówionych względów nie zachodzi również naruszenie art. 509, 510 i 512 k.c.

Biorąc pod uwagę przedstawione argumenty Sąd Apelacyjny oddalił apelację na podstawie art. 385 kpc.

O kosztach postępowania apelacyjnego rozstrzygnięto w oparciu zasadę odpowiedzialności za wynik sprawy na podstawie art. 98 k.p.c , 99 k.p.c. i 108 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. oraz § 6 pkt 6 w związku z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz.1349) uznając, iż nakład pracy pełnomocnika oraz stopień zawłości niniejszej sprawy uzasadnia przyznanie zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w kwocie 2700 zł.

SSA Grzegorz Krężolek SSA Józef Wąsik SSA Barbara Baran